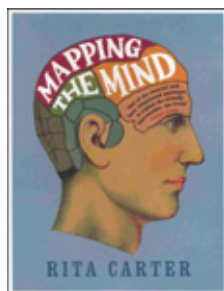

Kart over hjernens funksjoner

Rita Carter
Mapping the mind
 376 s, ill. London: Orion Publishing Group,
 2010. Pris GBP 13
 ISBN 978-0-7538-2795-6

Letingen etter definerte områder i nervesystemet med spesifikke funksjoner har vært en edel sport i nevrobiologien, like fra frenologenes glanstid. Med jevne mellomrom har kritiske røster påpekt hjernens avhengighet av et samlet hele og advart noe mot lokalisasjonsteoretikernes entusiasme. Nye metoder for å undersøke hjernens funksjon ved definerte stimuli, PET-skanning, funksjonell MR og subtile EEG-teknikker, har gitt nye muligheter til å kartlegge hvilke deler av hjernen som er i funksjon ved forskjellige oppgaver. Dette frister til nye teoretiseringer. I denne teksten forsøker man å gi en oversikt over ny viten om hvilke deler av hjernen som er virksomme ved spesielle kognitive og atferdsmessige funksjoner. Boken er skrevet av en vitenskapsjournalist med støtte av en professor i nevropsykologi. I tillegg finnes en rekke korte kapitler skrevet av nevropsykologer og nevropsykiatere med spesiell erfaring innenfor det gitte emneområdet.

Det er litt uklart hvem målgruppen er. Det krever en betydelig familiaritet med nevrobiologiske begreper hvis man skal følge forfatteren hele tiden. Selv med en slik ballast er boken relativt tungt tilgjengelig; man kan ikke skimlese. Den bærer også et umiskjennelig preg av å være skrevet av forfattere uten klinisk nevrologisk erfaring. Det meste er basert på eksperimenter og en teoretisk tilnærming. I et for øvrig meget interessant kapittel om bevisstheten og dens mulige lokalisasjon, overser forfatterne fullstendig den enkle kliniske erfaringen at fellesnevneren for bevissthetsforstyrrelser er funksjonssvikt i øvre del av hjernestammen.

Når dette er sagt, er det et vell av interessante observasjoner og tolkninger av lokaliserte prosesser i hjernen. Illustrasjonene er mange og gode, selv om bildene gjennomgående er små. Prisen på en så innholdsrik og godt illustrert bok må også sies å være forbauende lav. Den har åtte hovedkapitler med over 40 innskutte småkapitler med eggende titler som *Anatomy of joy*, *The gay brain* og *Is there a moral organ?*. Det gjør boken anvendelig som oppslags- og referanseverk. Den har for øvrig et omfattende referanse- og stikkordregister.

Jeg anbefaler boken til nevrobiologer i alle avskygninger. Lokalisasjonsteori har lang tradisjon i Norge fra Christopher Leegaards avhandling i 1884 (1) til de mange anatomiske arbeidene omkring de samme problemene fra «Oslo-skolen i nevroanatomi». En viss distanse til lokalisasjonseksentusiastene er det likevel rimelig å beholde. Veldig klart uttrykt er dette i en annen norsk nevrobiologisk avhandling fra 1886. I Nansen-året er det rimelig å ta med hans formulering: «there can of course, to some extent, be a *localisation* in the central nerve-system but *no isolation*.» (2).

Ragnar Stien
 Oslo

Litteratur

1. Leegaard C. Studier i Hjernens almindelige Pathologi, særlig med Hensyn til Lokalisasjonsteorien og dens Begrundelse i Anatomi og Fysiologi. Christiania: Aschehoug, 1884. www.nb.no/utlevering/contentview.jsf?urn=URN:NBN:no-nb_digibok_2008062613001 [6.4.2011].
2. Nansen F. The Structure and Combination of the Histological Elements of the Central Nervous System. Reprinted from Bergens museums årsberetning for 1886. Bergen: John Grieg, 1887: 167. www.archive.org/details/structurecombina00nansrich [6.4.2011].

Arbeidsbok som ikke helt treffer

Christopher Kearney
Silence is not golden
 Strategies for helping the shy child. 136 s, ill.
 Oxford: Oxford University Press. 2011.
 Pris GBP 12
 ISBN 978-0-19-532662-8

Christopher Kearney henvender seg direkte til foreldre med sky og sjenerte barn. Dette er klart ingen fagbok, men en arbeidsbok for å mestre konkrete utfordringer som barn (og foreldre) møter for å overkomme problemer knyttet til sjenerthet.

Første kapittel definerer problemer med sjenerthet som ikke er knyttet til psykiske vansker. Så følger praktiske kapitler: Kartlegging av problemomfang, deretter arbeid med å overkomme sjenerthet hjemme, i sosiale sammenhenger og på skolen. Deretter følger forslag til treningsopplegg for å mestre sjenerthet i praktiske situasjoner samt for å mestre symptomer og tankemønstre. Treningsoppleggene er rettet mot atferdsendring. Avslutningsvis er det et kort kapittel om hvordan barn og foreldre kan opprettholde oppnådde mål. Der tar forfatteren også opp sjenerthet som det vil være nødvendig med hjelp av profesjonelle for å overkomme. Den gjentakende pedagogiske stilen fremstår etter hvert som overtydelig.

Siden dette ikke er en fagbok om sjenerthet, er det kanskje urettferdig å kritisere den for overforenkling. Forfatteren poengterer at han ikke omtaler sjenerthet som er del av kliniske problemstillinger som depresjon, reaksjon på traumer/mobbing eller elektiv mutisme. Samtidig forholder den seg gjennomgående til sjenerthet uten noen gang å spørre om hva den kan være uttrykk for. Jeg tror de fleste foreldre som er opptatt av sine barn, vil undre seg over om sjenertheten kan være uttrykk for bakenforliggende vansker, iallfall før de gir seg i gang med krevende treningsopplegg. Selv om forfatteren vektlegger at foreldre og barn må jobbe sammen, kan det være en fare for at enkelte barn kan få en opplevelse av ikke å være bra nok dersom foreldre er så opptatt av atferdsendringer uten å se sjenertheten i sammenheng.

Treningsoppleggene som forfatteren legger opp til er omfattende. Her involveres barnets venner, skole og fritidsaktiviteter. Det er muligens kulturell forskjell mellom amerikanske og norske forhold, slik at ulempene ved å være sjenert er større i det amerikanske samfunnet. Men jeg vil tro at norske foreldre som oppfordrer sine omgivelser til å jobbe etter de beskrevne oppleggene, kan risikere spørsmål eller undring med henblikk på motivene.

I utgangspunktet kunne man tenke at bokens tema kunne gjøre den interessant for helsestasjoner og skoleleger som anbefaling til foreldre som er bekymret for sine barns sjenerthet. Men jeg tror verken tilnærming eller bokens form helt treffer norske foreldre og barn. I en slik situasjon vil jeg heller anbefale en grundig samtale som grunnlag fremfor denne boken.

Rune Johansen
 Oslo